

אוניברסיטת בר אילן

**לימוד הבנת רגשות על-ידי ציור מבעי פנים בקרב ילדי גן חובה
בחברה הערבית בישראל**

עביר גורן

ת.ז. 033864588

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך בבית-הספר לחינוך של

אוניברסיטת בר-אילן

תשע"ט

רמת גן

תקציר

המחקר הנוכחי עסק בתהליך הלימוד של הבנת רגשות מעורבים המובעים בצימוד שם בסיפור קצר על-ידי ציור מבעי פנים תואמים. מחקרים שבדקו את תפקיד האימון המוטורי בזיהוי סמלים גראפיים דמויי אותיות הראו שלמידה מוטורית ואמון באמצעות כתיבה לעומת הקלדה מביאים לזכירה וזיהוי טובים יותר של הסמלים. מכיוון שכך, שיערנו כי ימצאו הבדלים בזיהוי מבעי רגשות מעורבים (חויית שני רגשות בו זמנית) בין ילדים שיתרגלו ציור של מבע הפנים לבין ילדים שיתרגלו הטבעת חותמת, עם יתרון לתרגול באמצעות ציור על פני תרגול באמצעות הטבעה. כמו כן, בדקנו את צימוד התרגול (ציור/הטבעה) לשם הרגש. ההשערה הייתה כי אימון בציור של סמלי רגשות מעורבים בצימוד למשמעות רגשית מסייע בהבנת מבעי פנים של הרגשות המעורבים יותר מאימון בציור בלי צימוד למשמעות רגשית, ויותר מאימון הכולל הטבעת חותמת של מבעי הפנים עם/ללא שיום. שוער גם שבגלל ספציפיות תהליכי הלמידה יימצא יתרון לקבוצה שתרגלה רגשות מעורבים עם צימוד שם רק במבחנים שעוסקים ברגשות מעורבים הדומים לאלו שתורגלו. לבחינת ההשערות, ארבע קבוצות של 20 תלמידים בגילאי 5 תרגלו בתנאי למידה שונים: ציור/הטבעה של מבעי פנים מעורבים, עם/ללא שם הרגש. האימון כלל מפגש פעם בשבוע במשך שלושה שבועות.

ממצאי המחקר הצביעו על יתרון התרגול בציור עם צימוד משמעות בשיפור יכולת הבנה והפקה של רגשות מעורבים. נמצא כי השיפור בהבנה הרגשות המעורבים בקבוצה שהתאמנה באמצעות ציור עם שם היה גבוה מזה של הקבוצה שהתאמנה באמצעות ציור בלבד. כמו כן, נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות בהבנה הרגשות המעורבים במבחן העברה עבור רגש שלא נלמד בהתערבות, כך שהישגי הקבוצה שהתאמנה באמצעות ציור עם שם היו גבוהים יותר משל הטבעה עם וללא שם. גם ביכולת הפקת רגשות נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות, כולל מבחן ההעברה. יכולת ציור הרגשות המעורבים של הקבוצות שהתאמנו באמצעות ציור וציור עם שם נמצאה טובה יותר מזו של הקבוצה שהתאמנה באמצעות הטבעה והטבעה עם שם. בנוסף, יכולת זו של הקבוצה שהתאמנה באמצעות הטבעה עם שם טובה מזו של הקבוצה שהתאמנה באמצעות הטבעה בלבד, אך פחות טובה מהקבוצה שהתאמנה באמצעות ציור עם שם. לא היה הבדל בין הקבוצות ביכולת הטבעה. ממצאי המחקר תומכים בממצאי מחקרים קודמים בהם נמצא יתרון של למידה מוטורית בתרגול ציור וכתיבה של סמלים גראפיים על פני למידה פסיבית באמצעות תרגול שימוש במפתחות לוח מקלדת או הטבעת חותמת.